

(/)

🏠 (/)

> Danmark - Historie og topografi ([http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11)

11-11)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>)

> Danmarkshistorien: Samfund, livsformer og politik

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/trap-danmark-bind-7>)

Danmarkshistorien: Samfund, livsformer og politik

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 2845

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/danmarkshistorien-samfund-livsformer-og-politik)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/danmarkshistorien-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/danmarkshistorien-samfund-livsformer-og-politik)

[samfund-livsformer-og-politik](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/danmarkshistorien-samfund-livsformer-og-politik)) **t** (<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses

på [http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/danmarkshistorien-samfund-livsformer-og-politik)

[11/danmarkshistorien-samfund-livsformer-og-politik](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/danmarkshistorien-samfund-livsformer-og-politik)) **in**

(<http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/danmarkshistorien-samfund-livsformer-og-politik&title=>)

Gunner Lind og Palle Roslyng-Jensen (red.)
Danmarkshistorien: Samfund, livsformer og politik
Gads Forlag 2019. 416 sider. 399,95 kr.

Af Michael Riber Jørgensen, Museum Thy

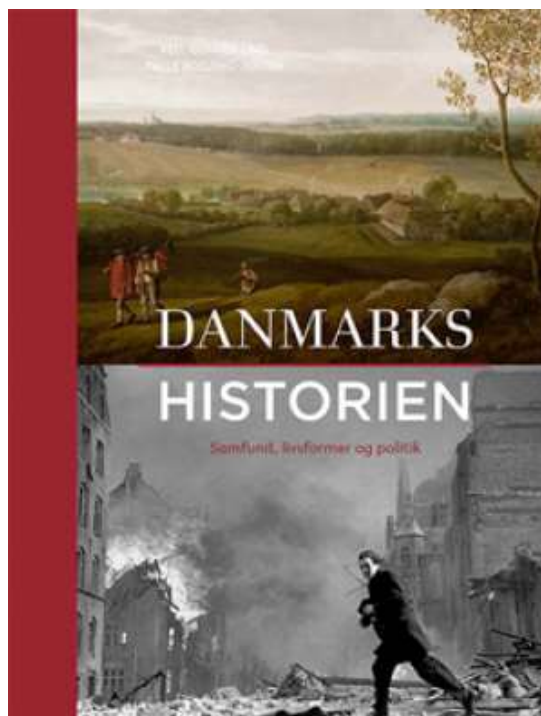
"Danmarkshistorie" er et næsten lige så vidt begreb som "dansker" eller "danskhed". For hvem og hvad omfatter den? Svaret er vel os alle sammen. Om man så er konservativ eller socialist, kristen eller ateist, byboer eller bonderøv, ny- eller pæredansk.

I disse kanontider er det næppe overraskende, at mange gerne vil give netop deres bud på en danmarkshistorie. Nej, det er faktisk et luksusproblem – for historikere, historielærere og almindeligt historieinteresserede – at der er så mange forskellige danmarkshistorier at vælge imellem. For et par år siden kom DR's stort anlagte tv-serie i bedste BBC-stil og med tilhørende to-bindes bogværk. Lige nu er Aarhus Universitetsforlag i fuld gang med at udgive sin Danmarkshistorie i 100 små, letfordøjelige men samtidig næringsrige bidder. Og nu er det så folkene på Saxo-Instituttet ved Københavns Universitet, som har begået deres bud på en danmarkshistorie, der skal gøre os alle sammen klogere på, hvem vi er.

Ifølge pressemeddelelsen er bogen "historien om levevilkår og livsformer i Danmark fra oldtiden til i dag. (...) fortællingen om, hvordan folk har levet i Danmark, er bogens røde tråd". Den tråd har man så forsøgt at rulle ud nogenlunde kronologisk igennem godt 400 sider og fem store kapitler:

- Kapitel 1: Istid til middelalder
- Kapitel 2: Danmarks opståen i Europa – middelalder
- Kapitel 3: De danske kongers stat – 1400-1848
- Kapitel 4: Industrialder, klassesamfund og ekspansiv stat – 1848-1960
- Kapitel 5: Urbanisering og forstærket globalisering – 1960 til i dag

Det første kapitel går, som titlen antyder, op til engang i 1000-tallet. Det og bogen indledes med en kort metodisk diskussion om arkæologiens fordele og begrænsninger i forhold til den historievitenskaber, som dominerer resten af bogen. Dog mest fordelene, for "det [er] gennem det materielle og især arkæologien, vi alene skal finde oplysningerne om langt hovedparten af menneskets – og Danmarks – historie" (s. 12).

Det er jo svært at komme uden om, at arkæologien er ganske nødvendig, når vi beskæftiger os med perioder uden skriftlige levninger, og den meget kortfattede gennemgang (det er en utaknemmelig opgave at dække 11.000 år på godt 30 sider) giver da også god mening i forhold til værkets fokus på levevilkår og livsformer.

Som historiker med en vis forkærlighed for vikingetiden kan man dog godt ærgre sig lidt over, at denne på mange måder formative periode – som i øvrigt producerede masser af skriftlige kilder, også indenlands – endnu en gang bliver "overladt" til arkæologerne og gjort til slutningen på jernalderen frem for en del af den europæiske middelalder.

Retfærdigvis skal det siges, at vikingerne også får en (beskeden) plads i starten af det andet kapitel. Det er dog også her den materielle vinkel, der anlægges fra start til slut: Landbrugets udvikling med godser og landsbyer. Håndværkenes øgede specialisering og byernes øgede organisering og betydning. Befolkningens levevilkår med de uomgængelige kriser, først og fremmest selvfølgelig den sorte død i 1300-tallet.

Her bliver også plads til at nuancere det nok stadig udbredte billede af den mørke middelalder en anelse: Bønderne var ikke alle sammen uoplyste analfabeter (s. 59), og den generelle helbredstilstand var faktisk bedre end i de efterfølgende århundreder, blandt andet på grund af en ganske sund og varieret kost (s. 67).

Kristendommens indtog og udbredelse giver anledning til nogle få overvejelser om, hvad det betød for den middelalderlige tankeverden, men i sagens natur er det svært at vide, hvad den almindelige bonde tænkte, når han ikke har skrevet det ned – hvad enten han kunne eller ej. Derfor kommer afsnittet om kirkens rolle også mest til at handle om kirken som jordbesidder og magtfaktor.

Det tredje kapitel begynder med en oversigt over den demografiske udvikling i perioden. Her tages tråden op fra det foregående kapitel, når man som én af årsagerne til den faldende dødelighed – og dermed det stigende befolkningstal – angiver den statslige sundhedspolitik (s. 90). Den stadig mere etablerede statsmagt får altså direkte indflydelse på befolkningens levestandard. Landsbyfællesskabet og landboreformerne imod slutningen af perioden kommer man naturligvis heller ikke uden om.

Efterhånden kommer vi op i en tid, hvor andre end den absolutte elite har efterladt sig skriftlige spor, hvilket gør det muligt at komme ind i hovedet også på datidens "almindelige" mennesker. Den mulighed kunne man godt ønske sig, at forfatterne havde udnyttet mere til at supplere den materielle tilgang i afsnittene – det sker dog glimtvist, som når et brev fra en underofficer i 1793 bruges til at vise samtidens syn på standssamfundet (s. 113).

I det fjerde kapitel kommer vi ind i demokratiets og de folkelige bevægelseres tidsalder. Derfor kan man godt undre sig lidt over, at netop de bevægelser, der fik enorm betydning for store dele af befolkningen, både mentalt og materielt, kun ofres relativt lidt plads – Indre Mission og grundtvigianismen får et par spalter hver (s. 258ff.), brugsforeninger og andelsbevægelse ikke meget mere (s. 235ff.). Her er tale om bevægelser, som i den grad påvirkede den brede befolknings måde at se verden på, og samtidig helt konkret hævede dens levestandard. En lidt pudsigt prioritering, når nu værkets fokus netop er på livsformer.

Til gengæld er det – ja, undskyld udtrykket – befriende med et (ultrakort) afsnit om besættelsen, der ikke blot gentager tidligere tiders glorificering af modstandskampen og forkastelse af samarbejdspolitikken som landsforræderi, men faktisk ser sidstnævnte som det eneste fornuftige at gøre i situationen (s. 301ff.). Vel et udtryk for, at 2. Verdenskrig er ved at være så meget på afstand, at man endelig kan behandle perioden objektivt.

Det femte og sidste kapitel fører historien op til i dag. Her er fokus igen på det materielle: Velfærdsstatens konsolidering og skiftet fra landbrugssamfund over industrisamfund til en stadigt større del beskæftiget i tertiære erhverv. Internationalisering og globalisering, storpolitik og medlemskaber af NATO og EF/EU.

Her får den store folkelige bevægelse i anden halvdel af 1900-tallet – ungdomsoprøret og hvad deraf fulgte – noget mere plads end 1800-tallets gjorde. Dommen over den kan så diskuteres: "I realiteten repræsenterede den kun et lille mindretal af befolkningen, og mange af deres eksperimenter forblev ikke andet [sic!] end netop eksperimenter" (s. 359). De gudelige vækkelser et århundrede tidligere

sendte præster og missionærer ud i alle afkroge af landet og ændrede rigtig mange menneskers syn på sig selv og på verden omkring dem. "Ånden fra '68" gjorde det samme – igennem musik, litteratur og ikke mindst det nye massemedie fjernsynet. For os, der er vokset op fra 70'erne og frem, er det også umuligt at se bort fra den påvirkning, den nye tilgang til børn og pædagogik har haft.

Samlet set er der ikke meget i dette værk, man kan være direkte uenig i. Det skyldes dels forfatterens (bevidst?) tilstræbt ekstremt objektive form, dels det faktum, at der i virkeligheden ikke rigtig er noget nyt under solen. Med få undtagelser – hvoraf nogle er nævnt ovenfor – tærskes der mest langhalm på det i forvejen velkendte. Og for denne anmelder, hvis interesse ligger i det mere identitets- og mentalitetshistoriske, er den materielle vinkel altså bare heller ikke den mest ophidsende. Til gengæld må man sige, at den redaktionelle linje er holdt konsekvent hele vejen igennem, og at billeder og tryk fremstår skarpe og i god kvalitet.

Så hvis man blot er ude efter et på overfladen pænt værk til reolen eller sofabordet, kan man da godt være bekendt at have bogen liggende fremme. Men hvis man som professionel historiker eller vidende "amatør" ønsker et nyt oversigtsværk, findes der altså bedre alternativer, som nævnt i starten af denne anmeldelse. Dertil er den simpelthen for overfladisk – det kan næsten heller ikke være anderledes på 400 sider.

Og er man gymnasielærer, der gerne vil vække interessen for historie i sine elever, så er det nok heller ikke denne bog, man skal gå til. Dertil er formidlingen – flot indpakning eller ej – simpelthen for kedelig. I dette tilfælde kunne man godt stille sig spørgsmålet, om der virkelig var brug for endnu en danmarkshistorie. Det burde forfatterne måske have gjort.

[Historie-online.dk, den 15. oktober 2019]

← Forrige artikel (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/trap-danmark-bind-7>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

TRAP DANMARK 14: VARDE, ESBJERG, FANØ

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/trap-danmark-14-varde-esbjerg-fano>)

DANSKE STRANDINGER

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/danske-strandinger>)

HISTORIEN OM DANMARK